

Eksamen

15.11.2019

NOR1212-NOR1232 Norsk sidemål

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timar.
Hjelpemiddel	Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå opent Internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og framandspråka er heller ikkje omsetjingsprogram tillatne. Når du bruker nettbaserte hjelpemiddel under eksamen, har du ikkje lov til å kommunisere med andre. Samskriving, chat og andre måtar å utveksle informasjon med andre på er ikkje tillatne.
Bruk av kjelder	Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid først opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei. Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrifter eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Vedlegg	Aidt, Naja Marie. 2018. «Hun gråter ikke». <i>Bavian</i> . Omsett av Knut Johansen. Oslo: Gyldendal (utgjeven på dansk i 2006) Goethe, Johann Wolfgang von. 1796. "Den elsktes nærhet". I Asger Schnack (red.): <i>LyrikBogen</i> . Til dansk ved Emil Aarestrup. København: Munksgaard 1992. Til norsk ved Utdanningsdirektoratet Hauge, Olav H. 2016. <i>Tanke og draum er himmelske køyrey</i> , utdrag frå dagbøker, utval ved Bodil Cappelen. Oslo: Samlaget Nygårdshaug, Gert. 2018. <i>Zoo Europa</i> . Oslo: Cappelen Røsseland, Ingelin. 2013. «Uæææ, ta bort paraplyane!». I Annette Munch (red): <i>Sånn er det bare</i> , Oslo: Aschehoug Sirkel Sag. 2016. «Ørsta Rådhus», frå albumet <i>Ørsta Rådhus</i> Vaular, Lars. 2018. Utdrag frå intervju med NRK, <i>Takin Ova</i> episode 2: «Hiphop blir norsk», https://tv.nrk.no/serie/takin-ova-historien-om-norsk-hip-hop/sesong/1/episode/2/avspiller (nedlastingsdato 12.09.2019) Ånnevik, Frida. 2018. Utdrag frå intervju i <i>Møre-Nytt</i> 19.04.2018 <i>Illustrasjonar:</i> The Road: https://letterboxd.com/film/the-road/ (nedlastingsdato 06.05.19) The Hunger Games: http://theotherpress.ca/final-hunger-games-shines-radiantly-amid-dark-emotional-finale/ (nedlastingsdato 06.05.19) Maze Runner Scorch Trials: https://www.fandangonow.com/details/movie/maze-runner-the-scorch-trials-2015/MMV63AECE9473F780F1D1BB5A3A149CC92EA , (nedlastingsdato 07.05.19) Metro 233 Redux: https://store.steampowered.com/app/286690/Metro_2033_Redux/ (nedlastingsdato 16.09.19) The Handmaid's Tale: https://www.insider.com/the-handmaids-tale-facts-trivia-2019-6 (nedlastingsdato 16.09.19)
Informasjon om oppgåva	Du skal svare på oppgåva i del A. I del B er det fire oppgåver, og du skal svare på éi av dei. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstorleik 12.
Vurderinga	Sjå eksamensrettleiinga med kjenneteikn på måloppnåing til sentralt gitt skriftleg eksamen. Eksamensrettleiinga finn du på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Nynorsk

Du skal svare på oppgåva i del A og på éi av oppgåvene i del B. Legg merke til at det står ein kommentar under kvar oppgåveinstruks. Kommentaren er til hjelp for å løyse oppgåva.

Del A Kortsvarsoppgåve

Svaret bør ikkje vere på meir enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- «Uæææ, ta bort paraplyane!» av Ingelin Røsseland, 2013

Formuler kort hovudsynspunktet i den vedlagde teksten og gjer greie for korleis retoriske appellformer er brukte. Du kan velje kor mange av appellformene du vil skrive om.

Kommentar: Du skal bruke relevant fagspråk og eksempel frå vedlegget.

Del B Langsvarsoppgåver

Skriv nummeret på den oppgåva du vel, og lag overskrift sjølv.

Oppgåve 1

Vedlegg:

- Utdrag frå dagboka til Olav H. Hauge, mai 1924
- «Den elsktes nærhet» av Johann Wolfgang von Goethe, 1796

Diktet av Goethe er typisk for den romantiske tradisjonen. Utdraget frå dagboka til den norske forfattaren Olav H. Hauge viser at Hauge også var påverka av romantisk dikting.

Samanlikn dei vedlagde tekstane, og gjer greie for romantiske trekk i dei.

Kommentar: Du skal samanlikne både form og innhald og bruke relevant fagspråk. Du skal vise kunnskap om den romantiske tradisjonen og bruke konkrete eksempel frå tekstane når du skriv.

Oppgåve 2, 3 og 4 står på neste side.

Oppgåve 2

Vedlegg:

- «Hun gråter ikke» av Naja Marie Aidt, 2006

Tolk novella.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhald i novella og bruke relevant fagspråk.

Oppgåve 3

Vedlegg:

- *Zoo Europa* av Gert Nygårdshaug, utdrag, 2018

Dystopisk litteratur skildrar verda gjennom pessimistiske framtidsvisjonar. Romanen *Zoo Europa* av Gert Nygårdshaug er ein dystopi.

Gjer greie for korleis ulike verkemiddel er brukte i romanutdraget for å skildre ei dystopisk framtid, og reflekter deretter over kvifor dystopien er ein populær sjanger i litteratur, film, dataspel og TV-seriar.

Kommentar: Oppgåva er todelt. I den første delen skal du skrive om både form og innhald i det vedlagde utdraget. I den andre delen skal du vise evne til sjølvstendig refleksjon. Du kan bruke nokre av eksempla i vedlegget eller andre eksempel du kjenner til.

Oppgåve 4

Vedlegg:

- Utdrag frå intervju med Frida Ånnevik i *Møre-Nytt*, 19.04.2018
- Utdrag frå intervju med Lars Vaular i «Hiphop blir norsk», NRK P3, 2017
- «Ørsta Rådhus» av Sirkel Sag, 2016

Skriv ein resonnerande tekst der du gjer greie for talemålsutvikling i Noreg i dag, og reflekterer over korleis musikk kan vere med på å påverke denne utviklinga.

Kommentar: Du skal trekke inn relevant kunnskap om talemålsutvikling i Noreg og bruke eksempel frå tekstvedlegga. Du kan også bruke andre eksempel du kjenner.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timer.
Hjelpemidler	<p>Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra åpent Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.</p> <p>Når du bruker nettbaserte hjelpemidler under eksamen, har du ikke lov til å kommunisere med andre. Samskriving, chat og andre måter å utveksle informasjon med andre på er ikke tillatt.</p>
Bruk av kilder	Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal de alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem. Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrifter eller sitater fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Vedlegg	<p>Aidt, Naja Marie. 2018. «Hun gråter ikke». <i>Bavian</i>. Oversatt av Knut Johansen. Oslo: Gyldendal (utgitt på dansk i 2006)</p> <p>Goethe, Johann Wolfgang von. 1796. «Den elsktes nærhet». I Asger Schnack (red.): <i>LyriskBogen</i>. Til dansk ved Emil Aarestrup. København: Munksgaard 1992. Til norsk ved Utdanningsdirektoratet</p> <p>Hauge, Olav H. 2016. <i>Tanke og draum er himmelske køyreyt</i>, utdrag fra dagbøker, utvalg ved Bodil Cappelen. Oslo: Samlaget, 2016.</p> <p>Nygårdshaug, Gert. 2018. <i>Zoo Europa</i>. Oslo: Cappelen.</p> <p>Røsseland, Ingelin. 2013. «Uæææ, ta bort paraplyane!». I Annette Munch (red): <i>Sånn er det bare</i>, Oslo: Aschehoug</p> <p>Sirkel Sag. 2016. «Ørsta Rådhus», fra albumet <i>Ørsta Rådhus</i>.</p> <p>Vaular, Lars. 2018. Utdrag fra intervju med NRK, <i>Takin Ova</i> episode 2: «Hiphop blir norsk», https://tv.nrk.no/serie/takin-ova-historien-om-norsk-hip-hop/sesong/1/episode/2/avspiller (nedlastingsdato 12.09.2019)</p> <p>Ånnevik, Frida. 2018. Utdrag fra intervju i <i>Møre-Nytt</i> 19.04.2018</p> <p><i>Illustrasjoner:</i></p> <p>The Road: https://letterboxd.com/film/the-road/ (nedlastingsdato 06.05.19)</p> <p>The Hunger Games: http://theotherpress.ca/final-hunger-games-shines-radiantly-amid-dark-emotional-finale/ (nedlastingsdato 06.05.19)</p> <p>Maze Runner Scorch Trials: https://www.fandangonow.com/details/movie/maze-runner-the-scorch-trials-2015/MMV63AECE9473F780F1D1BB5A3A149CC92EA, (nedlastingsdato 07.05.19)</p> <p>Metro 233 Redux: https://store.steampowered.com/app/286690/Metro_2033_Redux/ (nedlastingsdato 16.09.19)</p> <p>The Handmaid's Tale: https://www.insider.com/the-handmaids-tale-facts-trivia-2019-6 (nedlastingsdato 16.09.19)</p>
Oppgavene	Du skal svare på oppgaven i del A. I del B er det fire oppgaver, og du skal svare på én av dem. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstørrelse 12.
Vurderingen	Se eksamensveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse til sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Bokmål

Du skal svare på oppgaven i del A og på én av oppgavene i del B. Legg merke til at det står en kommentar under hver oppgaveinstruks. Kommentaren er til hjelp for å løse oppgaven.

Del A Kortsvarsoppgave

Svaret bør ikke være på mer enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- «Uæææ, ta bort paraplyane!» av Ingelin Røsseland, 2013

Formuler kort hovedsynspunktet i den vedlagte teksten, og gjør greie for hvordan retoriske appellformer er brukt. Du kan velge hvor mange av appellformene du vil skrive om.

Kommentar: Du skal bruke relevant fagspråk og eksempler fra vedlegget.

Del B Langsvarsoppgaver

Skriv nummeret på den oppgaven du velger, og lag overskrift selv.

Oppgave 1

Vedlegg:

- Utdrag fra dagboka til Olav H. Hauge, mai 1924
- «Den elsktes nærhet» av Johann Wolfgang von Goethe, 1796

Goethes dikt er typisk for den romantiske tradisjonen. Utdraget fra den norske forfatteren Olav H. Hauges dagbok viser at Hauge også var påvirket av romantisk diktning.

Sammenlikn de vedlagte tekstene, og gjør greie for romantiske trekk i dem.

Kommentar: Du skal sammenlikne både form og innhold og bruke relevant fagspråk. Du skal vise kunnskap om den romantiske tradisjonen og bruke konkrete eksempler fra tekstene når du skriver.

Oppgave 2

Vedlegg:

- «Hun gråter ikke» av Naja Marie Aidt, 2006

Tolk novella.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhold i novella og bruke relevant fagspråk.

Oppgave 3

Vedlegg:

- *Zoo Europa* av Gert Nygårdshaug, utdrag, 2018

Dystopisk litteratur beskriver verden gjennom pessimistiske framtidsvisjoner. Romanen *Zoo Europa* av Gert Nygårdshaug er en dystopi.

Gjør greie for hvordan ulike virkemidler er brukt i romanutdraget for å skildre en dystopisk framtid, og reflekter deretter over hvorfor dystopien er en populær sjanger i litteratur, film, dataspill og TV-serier.

Kommentar: Oppgaven er todelt. I den første delen skal du skrive om både form og innhold i det vedlagte utdraget. I den andre delen av oppgaven skal du vise evne til selvstendig refleksjon. Du kan bruke noen av eksemplene i vedlegget eller andre eksempler du kjenner til.

Oppgave 4

Vedlegg:

- Utdrag fra intervju med Frida Ånnevik i *Møre-Nytt*, 19.04.2018
- Utdrag fra intervju med Lars Vaular i «Hiphop blir norsk», NRK P3, 2017
- «Ørsta Rådhus» av Sirkel Sag, 2016

Skriv en resonnerende tekst der du gjør greie for talemålsutvikling i Norge i dag, og reflekterer over hvordan musikk kan være med på å påvirke denne utviklingen.

Kommentar: Du skal trekke inn relevant kunnskap om talemålsutvikling i Norge og bruke eksempler fra tekstvedleggene. Du kan også bruke andre eksempler du kjenner til.

«Uæææ, ta bort paraplyane!»

Då eg gjekk på skulen, var det mange fag eg syntes eg kunne klara meg utan. Men no når eg tenker tilbake, så blir eg slått av to ting: For det første har eg fått god bruk for alt eg lærte, og for det andre burde eg vel ha lært meir og ikkje tatt minste motstands veg.

Eg hadde ikkje så mange bøker då eg var liten, det er kanskje derfor eg huskar dei eg faktisk hadde særdeles bra. Ei bok eg las gong på gong heitte *Labolina snubledag*, og er skriven av den svenske forfattaren Inger Sandberg. Dette er handlinga: Labolina har ei veldig sterk og skjerande stemme, og kvar gong ho snublar i noko, så skrik ho høgt at dei skal ta det bort. Bort med alle paraplyane, steinen, vegen, slottet, Laban, mamma, pappa og så vidare. Til slutt står ho heilt åleine og vrælar. Verda er tom, forutan hennar skrik. Det å kvitta seg med alt og alle var altså ingen god idé. Labolina skjønar at tinga må på plass igjen, og på magisk vis kjem alt tilbake.

UBRUKKELEGE SPRÅK

På same måte som Labolina i boka, så møter vi i livet mange ting som vi ikkje likar, ting som får oss til å snubla eller som gir oss motstand. Og vår første reaksjon er i regelen at vi skulle ønska vi slapp det. Skulen er eit eksempel på dette. Hadde det ikkje vore herleg å berre sleppa heile greia? Då eg var rundt 14-15 år, var det mange fag på skulen eg gjerne skulle klart meg utan. Tysk for eksempel, heilt ubrukeleg språk. Lite visste eg at eg skulle bu nokre periodar i Berlin som vaksen, og at det hadde vore kjekt å kunne lesa ei av bøkene mine som er omsett til tysk. Hadde eg berre visst det, så kanskje eg hadde anstrengt meg litt meir. Men eg var mest oppteken av å sleppa unna det eg ikkje var god på. Eg var dårleg i tysk, ergo var tysk eit dumt og teit språk. Dessutan hadde eg ikkje karakter i tysk sidan det var valfag, så kvifor bry seg? Den elendige karakteren eg fekk i tysk på gymnaset burde vera svar godt nok. På gymnaset valde eg derfor bort alt av språk så fort eg kunne.

Av Ingelin Røsseland

Frå/Fra Sånn er det bare, debattbok for ungdom, gjeven ut/ utgitt til Stemmerettsjubileet i 2013

Eg følte meg som ein skikkeleg smarting! Det var berre det at eg seinare kom til å bu fleire periodar i Argentina. Språklaus i starten, famlande med ei ordbok. Italia på same måte, men då eg hadde lært meg litt spansk, blei også italiensk meir forståeleg. Det at språka var så like, gjorde meg ikkje forvirra, men lærte meg å sjå samanhengar.

STILIGE, RARE DIALEKTAR

No bur eg i Sverige. Svensk er ganske likt norsk, bortsett frå ein del ord og setningsoppbygging som er ulik. Likevel er det ikkje så vanskeleg å læra seg. Som norsk har eg jo allereie to skrivemåtar inne, noko som er til stor hjelp når eg no lærer meg å skriva svensk. Eg er van med å tenka meg til det eg ikkje heilt forstår med det same. Våre to skriftspråk gjer meg meir språkleg kreativ, samtidig som eg flittig ausar frå dei vakre, stilige og nokre gongar rare dialektane våre. Dette er kanskje grunnen til at nordmenn framleis er det i Norden som forstår søsterspråka sine best? At dialektane står sterkt og vi er van med å sjå språket vårt skrive på ulike måtar.

DEN ENKLE SANNINGA

Sidan eg har blitt forfattar, så tenker du kanskje at eg var skikkeleg god i norsk, og lærte å lesa som femåring. Det er heilt feil. Eg lærte å lesa då eg var sju som dei fleste andre, og når det kom til rettskriving hadde eg større problem enn andre. Norskfaget gav meg enorm motstand. Det var berre ein ting som hjalp, og det var å øva meir enn dei andre. Lesa meir enn dei andre, skriva meir. Kvant nytt språk eg tileignar meg, kostar meg dyrt.

Eg skal ikkje legga meg oppi kva du føler du klarer deg utan i livet, men visse ting er heilt sikkert: Det du vel bort av kunnskap, gjer deg ikkje klokare. Det du vel bort av vår felles språkarv, gjer ikkje språket ditt rikare eller betre. Og tar du bort alle paraplyar, blir du våt.

Den elsktes nærhet

Jeg minnes deg, når morgensolen brenner
på havets bly;
Jeg minnes deg, når månen lyset sender
fra bleke sky.

Jeg skuer deg, når i det fjerne støvet
på veien står;
i dype natt, når ensom mellom løvet
en vandrer går.

Jeg hører deg, når havet skyller voven
mot strandens kyst,
Jeg lytter ofte lengselsfull i skoven,
når alt er tyst.

Hos deg jeg er, hvor langt du enn deg fjerner,
du er meg nær!
Sol synker alt; snart funkler mine stjerner –
Å, var du her!

voven: bølgen/bølgja
skoven: skogen
tyst: stille

Av Johann Wolfgang von Goethe, 1796

Dagbok, mai 1924

Var til fjells i dag, fyrste gong i vår –

Draumsterke tankar steig opp i meg. Eg ynskte eg kunne byggje og bu her; einsam med meg sjølv, og mine tankar! –

Få sitje der og sjå, sjå ut over, sjå ut over susande lier av lauv; segle med blikket over svaiaende, utgamle fureskogar; der stemninga rår, og kvilande, æveleg fred, under susande, svaiaende kjempetre –

Og så, lengst bak og lengst borte for menneskeauget – fjella – kvilande, himmelblå reine; stigande fram og draumdis og blågrå tronehimmel. – Du rekk eit stykke opp mot æveheimen. – Og viser oss leia, leia til ævehøgda; – der eg for min del alltid stundar.

Eg ville heve meg opp der, opp frå alt trongsyn her nede, her ingen forstår meg! – Der ville eg ri fram i soleglans, gjennom blånande høgder og himlar, ridande på ei snøkvit, dunlett, svevande sky, og sjå ut over verda. Ja, derfrå måtte det vere kraft, og luft nok under vengene for kjensler, tankar – høgare enn alt –

Der oppe måtte eg kunne syngje ut ein song!

æveleg: evig
æveheim/ævehøgda: himmel
stundar: lengtar

Av Olav H. Hauge, 16 år. Dagbok-notat frå/fra Tanke og draum er himmelske køyrety. Språkleg modernisert.

Hun gråter ikke

Det er Anika som står på en støvete perrong med dukken sin i en lyseblå bærebag av stoff, foret med tynn blåprikket plast. Med den ene hånden holder hun seg fast i farens grå flanellsbukse. Med den andre svinger hun bagen fram og tilbake. Imens stirrer hun på en liten jente som sitter på hoften til moren sin på perrongen rett overfor. Jenta har lagt armene om morens hals og trykker kinnet inntil ansiktet hennes. Anika og faren hennes har stått her en stund, faren leser avis og svarer distré hver gang Anika spør ham om noe. «Er det vårt tog?» Han nikker. «Er det?» «Nei ...» «Hvorfor leser du avis?» «Mmm ...»

De tok en drosje til stasjonen, og Anika satt helt stille og så på sjåførens tykke, grå nakke. Det luktet vondt i bilen. Faren snakket annerledes enn han pleide, og lo rart når sjåføren sa noe som åpenbart var morsomt. Hun hadde grått mye da de skulle dra. Spedbarnet gulpet nedover ryggen på moren. Anika skrek da faren bar henne ut. De skal besøke farmor og farfar. Moren er for trett til å bli med. Anika synes ikke at hun ser trett ut. Det er lillesøsteren som sover hele tiden. Faren klapper sammen avisen og smiler til henne: «Når vi kommer til fergen, vet du hva, så, så skal vi ta oss en is.»

En høy, fremmed mann kommer smilende bort mot Anika og faren, og det er åpenbart en mann faren kjenner, for de hilser hjertelig og høylytt på hverandre med overraskede utbrudd og stiller begge to koffertene sine mellom bena for å trykke hverandre i hendene. «Dette er datteren min,» sier faren og legger en hånd på hodet hennes, «det er Anika.» «Neimen altså,» sier mannen, «sist jeg så henne, lå hun i barnevogn!» «Tre år,» sier faren, «hun er tre og et halvt år nå, og vi har nettopp for en måned siden fått enda en liten jente.» Den fremmede løfter blikket fra Anika, ser på faren og klapper ham begeistret på skulderen. «Gratulerer, gamle venn, det gleder meg! Og mor og barn har det bra?» På dette tidspunkt i samtalen plasserer Anika dukkebagen mellom bena og setter hendene i siden. Hun står nå akkurat som de to mennene. Hun ser rett opp i ansiktet på den fremmede mannen, og hun lengter ikke lenger etter å komme tilbake til moren sin i leiligheten med de gule gardinene og katten som nesten alltid ligger i en solstråle på kjøkkengulvet med halvt lukkede øyne. Hun har kopiert de to mennene til minste detalj hva deres fysiske posisjon angår, og hun ser igjen bort på jenta som fortsatt klynger seg til den solbrune moren sin. Den dumme lille jenta. Anika kjenner bagen mot de bare bena sine. Hun lager en stor spyttboble som renner ut så hun blir våt rundt munnen. Hun rekker tunge til jenta. Hun føler seg høy og bred. Og det føles også litt som den

gangen hun var i svømmehallen med moren sin, vannet var kaldt, hun hvinte, men det var deilig, og hun flytter nå venstre fot, akkurat som faren nettopp har gjort, og noe vidunderlig strømmer gjennom henne, noe fløyelsaktig mykt og samtidig mørkt, men likevel veldig sterkt opplyst. Hun: Et menneske. Hun kan nesten ikke stå stille lenger, hun vil hoppe opp og ned, hun vil løpe helt bort til søppelkassen i den andre enden av perrongen, men da hun skotter opp på faren sin og mannen, som sier noe med en dyp, brummende stemme, konstaterer hun at begge to står fullstendig rolig, liksom låst i de store, bjørneaktige kroppene sine, så Anika blir stående og gnir seg i stedet over haken med tommel- og pekefinger, liksom faren nettopp er i ferd med å gjøre. Da er det at den fremmede mannen plutselig ser på henne. Han slutter å snakke midt i en setning, og så brer et smil seg i ansiktet hans. Han ler høyt og tar seg for munnen. Faren følger forundret sin venns blikk, og så bryter han også ut i en umotivert latter da øynene hans glir over Anika og først stanser ved bena som skrever over bagen, og så ved det alvorlige ansiktet hennes. Anika gjemmer seg bak faren. Det er noe som brenner i hodet og magen. Han bøyer seg ned og løfter henne opp. Han forsøker å få kontroll over stemmen sin. «Ikke være lei deg.» Han ser på vennen sin. Mer latter. «Det er da bare fordi det er morsomt at du står akkurat som oss. Ikke sant?» Nå dirrer farens stemme. «Det er da morsomt!» De to mennene slipper seg løs og ler høyt. De klarer nesten ikke å holde opp. Faren trekker ansiktet hennes inntil seg med sin enorme hånd. Anika gråter hjerteskjærende mens hun ser på jenta, som i det samme blir satt ned på perrongen av moren sin og straks løper bort og klatrer opp på en benk. Anika gråter høyere. Latteren forstummer. «Ja men, lille venn, det er da ikke noe å gråte for,» sier faren. Så kjører det store, brune toget inn mellom barna med sydende, hvesende lyder. Faren skynder seg å si farvel til vennen sin og stiger på toget, fortsatt med Anika på armen. Han setter henne fra seg på setet i kupeen. Han rister smilende på hodet. Hun kommer seg snufsende opp på knærne og presser pannen mot ruten. Hun betrakter den lyseblå dukkebagen som står igjen på perrongen. Hun sier ikke et ord. Hun kan lukte farens pipetobakk. Vinduet smaker surt. Et lite svart frø, som til forveksling ligner pupillen i farens ene øye, det som skjeler litt når han ikke vet hva han skal si, er nå plantet i henne. Hun merker hvordan det rumler i magen, men hun gråter ikke. Toget setter i gang. Mark og eng og skoger flyr forbi, fjerne og grønne. Hun gråter ikke.

Av Naja Marie Aidt, fra/frå novellesamlinga Bavian, 2006

Zoo Europa

I første del av utdraget fra romanen Zoo Europa møter vi Karl Iver Lyngvin som lever i et framtidig, dystopisk London. I siste del av utdraget tenker Karl Iver tilbake på tiden da han arbeidet som viltvokter ved Femundsjøen – og på hvordan konflikten startet. /

I første delen av utdraget fra romanen Zoo Europa møter vi Karl Iver Lyngvin som lever i eit framtidig, dystopisk London. I siste delen av utdraget tenkjer Karl Iver tilbake på tida då han arbeidde som viltvaktar ved Femundsjøen – og på korleis konflikta starta.

Det var natt over Europa.

En lang, tung og mørk natt. Ingen visste hvor lenge den ville vare. Om en ny dag noen gang ville gry. En tid der harde, dystre skyer, som vinger av bly, hadde bredt seg langsomt og uunngåelig over kontinentet. Alt var blitt en skyggeverden, der konturene av det som eksisterte trakk seg tilbake, inn i seg selv, inn i en lindrende glemsel, fri for håpløshetens pulserende smerte. De som fremdeles levde i skyggene, lot minnene gløde i deres indre, og de mest optimistiske mente at det snart ville komme en ende på denne natten. Slik at verden enda en gang kunne starte på nytt.

Karl Iver Lyngvin levde i skyggene.

Der hadde han vært lenge.

Han bodde der, alle disse mørke dagene og nettene.

I sitt skjul hadde han alle sanser skjerpet og holdt seg gjemt mesteparten av tiden. Nå satt han godt skjermet bak en hagtornbusk og speidet ned mot en folketom gatestump. Klokken nærmet seg åtte om kvelden. Et dystert, sinoberrødt slør lå over landskapet fra brannene i bykjernen som aldri lot til å ta slutt.

Sulten gnog i tarmene, det var snart tre dager siden han hadde skrappt den siste hermetikkboksen tom. Han måtte finne noe spise. Og han hadde et lite håp: De tre siste kveldene hadde han fra sitt skjul i den gjengrodde Cottons Park iakttatt to sortkleddede aktivister, sannsynligvis fra Umayya Hayan-gruppene, som kontrollerte dette distriktet, denne forstaden i London. Han hadde sett at de først kom gående med en tom håndtralle og en halv time senere returnerte med trallen full av grønne bokser. Det kunne da ikke være annet enn *mat* i disse boksene?

Han ventet. Kikket ned mot den trange gaten som han visste tok slutt nesten oppe mot en større ferdselsåre. Hva som måtte finnes i enden av den gaten som virket temmelig ubebodd, hadde han ingen anelse om, og det var det han akttet å finne nå i kveld.

St. Edwards Way måtte ha vært en sterkt trafikkert ferdselsåre for bare et år siden, men nå lå den der taus, stille som en grå livløs slange. Slik alle veier var blitt. Og midt i kjørefeltene på motorveien, i gater og på fortau kunne man overalt se biler, forlatt, tomme skall; døde.

[...]

Det var slik det var blitt.

Festung Europa revnet innenfra. Unionen hadde allerede begynt å slå sprekker, smuldre for mange år siden; han husket det første store børskrakket og arbeidsløsheten som steg raskt i de fleste land sammen med dette, konflikter mellom stadig mer aggressive nasjonalistiske grupper og ytterliggående innvandererorganisasjoner. Det var da han hadde bestemt seg for å søke seg bort fra menneskene, bli oppsynsmann, viltvokter i den store nasjonalparken øst for Femundsjøen. Han ble der i mange år.

Men også der skjedde forandringene: Vintrene ble varmere, somrene lengre og med til dels voldsom nedbør. Erosjon. Mange insekter ble borte. De store, saftige kreklingtuene ble sjeldnere og sjeldnere.

Klodens klima var i endring.

Av Gert Nygårdshaug, 2018

*Nokre eksempel på dystopiske filmer, spel og seriar /Noen eksempler på dystopiske filmer, spill og serier:
The Road, 2009; Hunger games the final, 2015; Metro 2033 Redux, 2014; The Handmaid's Tale, 2017; Maze Runner. Scorch trials, 2015*

Utdrag fra intervju med Lars Vaular

«Rapping som uttrykksform har nær slektskap med heimstaddikting. Du tar det som er nært deg og forteller om det. Gjør det på ditt språk, din dialekt og med dine slangord.»

Frå episoden «Hiphop blir norsk» i dokumentarserien Taking Ova om norsk hiphop, NRK P3 2017

Utdrag frå intervju med Frida Ånnevik

«Språket mitt er viktig for meg som artist, det gir meg identitet. Hedmarksdialekta er både tung og lett samtidig, og det er eit språk eg bruker litt med omhug. Viss eg skal inn på det som er ambivalent for meg, må eg syngje det på dialekt for at det skal smelle ordentleg. For ein visesongar med draging mot popmusikken kan ein trygt seie at hedmarksdialekta gir motstand, for ho er alt det som pop-imaget ikkje er: treig, triveleg og traust.»

Møre-Nytt, 19.04.2018

Ørsta Rådhus

Ej voks opp på en avant gard
Ti kvige, ingen far
Mor va bonde og arbeidskar
Las bøke og karva blad
Me hadde møkje gras, og ej spødde drit – bokstavleg talt
Og ej var Sirkel Sag, hadde høge profil og va fødde med høge vokal
Og ej var bra allsidig, rappar om natta og bonde på dagtid
Så ej sto opp både seint og tidlig og hadde ikkje tida til vas

Det tek ein time å gå ned til Ørsta Rådhus
Ørsta Rådhus, Ørsta Rådhus
En time å gå ned til Ørsta Rådhus, det e langt i frå her
Det tek ein time å gå ned til Ørsta Rådhus
Ørsta Rådhus, Ørsta Rådhus
En time å gå ned til Ørsta Rådhus
Ikkje at ej he noke der å gjer

Lika ikkje kunst og sære ting
Ej lika å jobbe og bære ting
Ej lika å flytte ting, ej lika ekte ting ej lika å spytte ting
Som, ingen tvil om Sirkel he spritvom
Snakka noke skit som ringadingadingdong
Sånn går no nettene, folk spør ka ej trenate
Ej sei rimspytting, varebyting, dyrking av mark og kommuneoppsplitting
For ka du skal ned i Vik på dagtid? Ej hekje en drit å gjer ned på AMFI

Forstekje ka du skal med alt det fjaset, ser alt ej trenge frå stoveglaset
Ej gåkje på kafè eller bar, ej drikke helst sprit på en nabogard
Så gi mej ei flaske, ej he en gradestokk og ei multitaske
Så berre lytt, lakk og lær
Ej ekje vulgær, ej berre bur her

(refreng)

Simsimma, traktoré e trimma
Sag ekje sinte, Sag e forbannja
Så les på lippene og snakk te handa
Og ikkje snakk til meg om politikk
Drit. Ej lika ikkje politikk
Og ikkje snakk om moral og etikk
Ej dyrka marka - det e politikk
Ej ete kultur og drite politikk
Og ej drite i snikksnakk, reguleringsplana og tiltak
Og dei prata og sitte på raua, og kanskje dei sette ned enda et utvalg
Ej sette øl og potete, og sette pris på at ej he noke å ete
Og eg skulda ´kje ei krone. Ej e min eien høvding med mitt eie sete

(refreng)

Av Sirkel Sag, fra/frå albumet Ørsta Rådhus, 2016

Ej: jeg/eg

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGÅVA:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Hugs å føre opp kjeldene i svaret ditt dersom du bruker kjelder.
- Les gjennom det du har skrive, før du leverer.
- Bruk tida. Det er lurt å drikke og ete undervegs.

Lykke til!

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGAVEN:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Husk å føre opp kildene i svaret ditt hvis du bruker kilder.
- Les gjennom det du har skrevet, før du leverer.
- Bruk tiden. Det er lurt å drikke og spise underveis.

Lykke til!